

Sygn. akt III AUa 952/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 r. w Gdańsku

sprawy M. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 lutego 2015 r., sygn. akt VII U 1417/14

oddala apelację.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Bożena Grubba SSA Maria Sałańska -Szumakowicz

Sygn. akt III AUa 952/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu M. L. prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 144 j.t.), wskazując, iż do dnia wydania decyzji skarżący pobierał wcześniej przyznaną emeryturę.

Odwołanie od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony M. L., wskazując, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezasadnie odmówił skarżącemu przeliczenia świadczenia emerytalnego na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu spornej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 lutego 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał pozwanego do przeliczenia, poczynwszy od maja 2014 r., emerytury ubezpieczonego w oparciu o art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (pkt 1) oraz stwierdził odpowiedzialność pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2).

Sąd Okręgowy orzekał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Ubezpieczony M. L., urodzony w dniu (...), do dnia (...) r. pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Mocą decyzji pozwanego z dnia 14 grudnia 2012 r. na podstawie przepisu art. 27 a skarżący uzyskał prawo do emerytury od dnia (...) r. – tj. od dnia ukończenia przez skarżącego wymaganego prawem 65 lat.

Przedmiotowa decyzja została wydana z urzędu.

Po nabyciu prawa do świadczenia emerytalnego skarżący w dalszym ciągu kontynuował zatrudnienie.

W dniu 23 maja 2014 r. wnioskodawca złożył w organie rentowym wniosek o przeliczenie przysługującego mu świadczenia według nowych zasad tj. takich, które obowiązują osoby urodzone po roku 1949.

Wnioskodawca od 16 kwietnia 1996 r. nieprzerwanie jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni (...).

Decyzją z dnia 28 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył przysługującą skarżącemu emeryturę od 1 maja 2014 r. tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Poczynwszy od 1 lipca 2014 r. należna do wypłaty wysokość świadczenia wynosi 2089,54 zł.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 4 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu M. L. prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 144 j.t.), wskazując, iż do dnia wydania decyzji skarżący pobierał wcześniej przyznaną emeryturę.

Wykonując zobowiązanie Sądu pozwany organ rentowy w dniu 10 lutego 2015 r. wydał hipotetyczną decyzję, w której wskazano, że wysokość emerytury, obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej wyniosłaby 3368,44 zł – i jest wyższa od dotychczas przysługującego skarżącemu świadczenia.

Sąd I instancji wskazał, że powyższy stan faktyczny był niesporny między stronami. Sąd ustalił go na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych oraz w aktach sprawy, których prawdziwość nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do kwestionowania ich wiarygodności z urzędu, uznając, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, wzajemnie się uzupełniając, stworzył spójną całość.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż spór w przedmiotowej sprawie de facto dotyczył wyłącznie problemu prawnego, niesporny był bowiem stan faktyczny, stanowiący jego podłoże.

Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013. poz. 1440 j.t. ze zm.), dalej: ustawa emerytalna:

- ust. 1 - ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1) osiągnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3;

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a;

- ust. 2 - wiek emerytalny dla kobiet wynosi co najmniej 60 lat;

- ust. 3 - wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie:

1) do dnia 31 grudnia 1947 r. wynosi co najmniej 65 lat;

2) od dnia 1 stycznia 1948 r. do dnia 31 marca 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 1 miesiąc;

3) od dnia 1 kwietnia 1948 r. do dnia 30 czerwca 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 2 miesiące;

4) od dnia 1 lipca 1948 r. do dnia 30 września 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 3 miesiące;

5) od dnia 1 października 1948 r. do dnia 31 grudnia 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 4 miesiące.

W myśl art. 26 ust. 1 cyt. wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Z regulacji art. 53 ust. 1 i 2 tejże ustawy emerytalnej wynika, iż emerytura wynosi:

1. 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 oraz

2. po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,

3. po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych

- z uwzględnieniem art. 55. Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Z regulacji art. 55 ustawy emerytalnej wynika natomiast, iż ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53.

Sąd Okręgowy wskazał, że niewątpliwie skarżący warunki powyższe spełniał – co podkreślał już w swoim odwołaniu – jako że po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego – ówczesne brzmienie art. 27 pkt 1 ustawy (Dz. U. 2005.169.1412) – tj. 65 lat dla mężczyzn kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe – z tytułu dalszego zatrudnienia w Spółdzielni (...) w ramach umowy o pracę.

Sąd podkreśli, że Spór w przedmiotowej sprawie ma charakter czysto prawny – ogniskuje się zaś wokół tego, czy przesłanka wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r. (znajdująca się w art. 55 ustawy) odnosi się do żądania prawa do emerytury przyznawanej na podstawie art. 27 tejże ustawy, czy też np. emerytury przyznanej na podstawie innych przepisów ustawy, w tym art. 26 i czy chodzi, zgodnie z twierdzeniem organu rentowego o pierwszy wniosek o emeryturę.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko w powyższym zakresie zostało wypracowane przez dorobek judykatury, przejawiający się w szeregu jednomyślnych rozstrzygnięć sporów powstałych na tej samej kanwie.

Na wstępie rozważań Sąd I instancji wskazał, iż nabycie prawa do emerytury przyjęte w ustawie emerytalnej, uwzględniając także treść art. 21 ust. 2 u.e.r.f.u.s., uzasadnia twierdzenie, że na emeryturę można przechodzić kilka razy. W sytuacji zatem,

gdy dopuszczalne jest kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 u.e.r.f.u.s., że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas, gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować,

co oznacza, że ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero

po dniu 31 grudnia 2008 r., może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym

lub o emeryturę wcześniejszą, czy też w sytuacji, gdy emerytura – tak jak w przypadku ubezpieczonego – przyznana została z urzędu. Przepis art. 55 tej ustawy, umożliwiając ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według art. 26, "zrównuje" w pewnym sensie sytuację tych osób (urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.) z sytuacją osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny złożyć wniosek o ustalenie prawa

do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 24 u.e.r.f.u.s.

(por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13).

Podobnie w wyroku z dnia 29 stycznia 2014 r., I UK 411/13, Sąd Najwyższy wskazał, iż uprawnienie do obliczenia emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 u.e.r.f.u.s. ma ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe i o emeryturę powszechną wystąpił dopiero po dniu 31 grudnia 2008 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że podobne stanowisko przyjmuje także m.in. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, który uznał, iż zawarta w art. 55 u.e.r.f.u.s. przesłanka kontynuowania ubezpieczenia do dnia zgłoszenia wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym mogłaby zostać spełniona także w sytuacji, gdyby wniosek o emeryturę został złożony przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a po drugie z przepisu tego nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku musiał być pierwszym wnioskiem o świadczenie. Przepis art. 55 u.e.r.f.u.s. należy zatem rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu tego wieku emerytalnego, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 marca 2014 r., III AUa 1223/13).

W tym kontekście Sąd Okręgowy stwierdził jednoznacznie, iż brak jest jakichkolwiek podstaw w obowiązujących – a zacytowanych powyżej – przepisach ustawy do przyjęcia,

jak to czyni w niniejszym postępowaniu w sposób całkowicie nieuprawniony pozwany organ rentowy, aby „przepis art. 55 ustawy emerytalnej dotyczył osób, które pierwszy raz składają wniosek o emeryturę (...) a nie emerytów mających już ustalone prawo do emerytury”. Dokonana w ten sposób wykładnia przepisów poprzez niejako dopisanie w jego treści dodatkowego warunku – wystąpienia z pierwszym wnioskiem o świadczenie emerytalne lub niepobieranie świadczenia po wskazanej dacie – nie zasługuje na uwzględnienie i nie może się ostać.

Zawarta w przepisie art. 55 u.e.r.f.u.s. regulacja, pozwalająca na wyższe niż dotychczas przewidziane w art. 53 ustawy zwiększenie świadczenia emerytalnego, skierowana jest tylko do tych ubezpieczonych, którzy pomimo ukończenia (w przypadku mężczyzn - 65 roku życia) kontynuują podleganie ubezpieczeniu społecznemu, aktywnie uczestniczą w tworzeniu funduszu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 lutego 2014 r., III AUa 703/13) – zatem kontynuując zatrudnienie po ukończeniu wieku emerytalnego i posiadając ustalone prawo do świadczenia na starych zasadach, ubezpieczeni zyskują uprawnienie do domagania się wyliczenia tego świadczenia na tzw. nowych zasadach, a wówczas do wyboru i pobierania świadczenia korzystniejszego z ich punktu widzenia.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2013 r. (II UK 23/13, LEX nr 1375193), wyrażono trafny pogląd, że emeryt pobierający emeryturę przyznaną i obliczoną niezgodnie z wnioskiem emerytalnym na dotychczasowych zasadach (art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) nie traci prawa do ustalenia korzystniejszej wysokości emerytury "kapitałowej" na podstawie art. 26 tej ustawy, jeżeli kontynuuje ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a z wnioskiem o przyznanie emerytury obliczanej w systemie kapitałowym wystąpił po dniu 31 grudnia 2008 r. (art. 55 w związku z art. 114 ust. 1 tej ustawy).

Dodatkowo zaś, co ma znaczenie w okolicznościach przedmiotowej sprawy, Sąd I instancji wskazał na wyrok Sadu Najwyższego z dnia 7 listopada 2013 r. wydany w sprawie II UK 143/13, publ. OSNP 2014/10/148 i LEX 1399861, w którym Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, iż organ rentowy jest zobowiązany obliczyć emeryturę ubezpieczonemu, urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r., spełniającemu warunki z art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego oraz z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpił po dniu 31 grudnia 2008 r., zarówno według dotychczasowych zasad (art. 27 w związku z art. 53 tej ustawy), jak i według nowych zasad (art. 26 w związku z art. 55 tej ustawy), a następnie przyznać emeryturę w wyższej wysokości (art. 55 w związku z art. 100 ust. 1 tej ustawy),

Mając na uwadze ustalony stan sprawy, niesporny między stronami, Sąd Okręgowy stwierdził, iż ubezpieczony spełnia warunki z art. 55 ustawy do obliczenia jego emerytury na podstawie art. 26 ustawy, albowiem tak obliczone świadczenie jest wyższe od emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy. W konsekwencji odwołanie ubezpieczonego od zaskarżonej decyzji zostało uwzględnione, co skutkuje zmianą spornej decyzji i zobowiązaniem pozwanego do przeliczenia wysokości emerytury w oparciu o art. 26 ustawy począwszy od maja 2014 r. (miesiąca złożenia wniosku o przeliczenie) – o czym Sąd orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z przywołanymi przepisami.

Kontynuując rozważania Sąd Okręgowy przytoczył, że zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a ustawy, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r., OTK-A 2007/8/97, powyższy przepis należy rozumieć w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nie ustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

Sąd Okręgowy, mając zatem na uwadze ugruntowane już orzecznictwo w zakresie zastosowania art. 55 ustawy emerytalnej, uznał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za wadliwy sposób wykładni przepisu art. 55 ustawy. Zaskarżona decyzja oparta jest na błędnej (nie znajdującej oparcia w treści przepisu) jego interpretacji, mimo że zapadały liczne orzeczenia, wskazujące na właściwy kierunek wykładni i organ rentowy, którego obowiązkiem jest właściwe stosowanie przepisów prawa, winien z tych orzeczeń skorzystać.

Skoro zatem w toku postępowania przed organem rentowym możliwe było wyjaśnienie wszystkich wątpliwości, stojących na przeszkodzie wydaniu decyzji zgodnej z prawem, Sąd Okręgowy uznał, że ostatecznej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie wniosku ubezpieczonego jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Tym samym w punkcie 2 sentencji wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatecznej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji, uznając, iż pozwany organ rentowy winien ponieść konsekwencje wadliwego zastosowania przepisu pomimo szeregu jednoznacznych orzeczeń, kształtujących obecnie już jednolity kierunek wykładni art. 55 ustawy emerytalnej.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 55 w związku z art. 27 oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie przyznanego prawa do emerytury i przeliczenia świadczenia zgodnie z przepisami art. 26 ustawy.

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji, z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że ubezpieczony nie spełnił warunków do przyznania prawa do emerytury na mocy art. 27 ustawy emerytalnej, ponieważ nie zgłosił przed osiągnięciem wieku emerytalnego wniosku o przyznanie prawa do emerytury, a decyzją z dnia 14.12.2012 r. z dniem ukończenia wieku emerytalnego została przyznana emerytura z urzędu, zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy. Zgodnie bowiem z przepisami art. 27a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych emeryturę przyznaje się z urzędu zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3, oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Apelujący wskazał, że Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, która dotyczy ubezpieczonych, których prawo do emerytury zostało przyznane na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, póź. 1227), której wypłata była zawieszona z uwagi na dalsze zatrudnienie i wysokość osiąganego przychodu i występujących o emeryturę na podstawie art. 27 powołanej wyżej ustawy również po dniu 31.12.2008 r. (w sytuacji, gdy po ukończeniu 65 roku życia wnioskodawca nadal kontynuował zatrudnienie). Ubezpieczony natomiast, pobierał emeryturę przyznaną z urzędu z dniem ukończenia powszechnego wieku emerytalnego obowiązującego na wyżej określony dzień. Nie posiadał natomiast prawa do emerytury w wieku wcześniejszym.

Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie przewidują, zdaniem pozwanego, możliwości przyznawania prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym wielokrotnie.

A zatem nie ma możliwości przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej, z którym związana jest możliwość skorzystania z przeliczenia emerytury na zasadach określonych w art. 26 ustawy.

Wobec powyższego również stanowisko Sądu I instancji o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji skarżący uznał za niezasadne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była wysokość emerytury wnioskodawcy tj. możliwość jej obliczenia na podstawie art. 55 w zw. z art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej ustawa emerytalna).

Sąd odwoławczy dokonując analizy prawidłowości zaskarżonego przez organ rentowy orzeczenia pod kątem dokonanej przez Sąd Okręgowy wykładni przepisu art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748) uznał, iż została ona dokonana w sposób prawidłowy, a wydany na podstawie wprowadzonych przez Sąd I instancji wniosków wyrok odpowiada prawu.

Przypomnieć należy, iż emerytura, o której mowa w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przysługiwała przed 1 stycznia 2013 r. (tj. przed zmianą wynikającą z art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy osiągnęli powszechny, podstawowy wiek emerytalny, wynoszący co najmniej 65 lat dla mężczyzn, i wykazali okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Emerytura ta, tak w poprzednim stanie prawnym, jak i obecnie, obliczana jest według zasady określonej w art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jako procent kwoty bazowej oraz okresów składkowych i nieskładkowych wyliczony według wskaźników wskazanych w art. 53 ust. 1 pkt 2-3, z uwzględnieniem art. 55. Oznacza to, że dla niektórych osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. przewidziana została możliwość obliczenia emerytury według wartości zgromadzonych składek, na zasadach określonych w art. 25 i 26 ustawy. Dotyczy to tych osób, które po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego pozostawały w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych, a z wnioskiem o emeryturę wystąpiły po dniu 31 grudnia 2008 r. Warunkiem uwzględnienia takiego wniosku jest ustalenie, że emerytura obliczona na podstawie art. 26 jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53, co jest możliwe w przypadku osób, które po wejściu w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS podlegały ubezpieczeniom przez odpowiednio długi okres i osiągały wysokie przychody. Zgodnie bowiem z treścią art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53.

Przepis art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej stanowi, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (ust. 2). Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w formie

komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" corocznie w terminie do dnia 31 marca tablice trwania życia, z uwzględnieniem ust. 3, dla wieku ubezpieczonych określonego w myśl ust. 2 (ust. 4).
Tablice, o których mowa w ust. 4,
są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego (ust. 5).

W świetle aktualnego stanowiska sądów powszechnych i Sądu Najwyższego ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r. ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej, także i niezależnie od tego, czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, LEX nr 1342169; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674; z dnia 4 września 2013 r., II UK 23/13, LEX nr 1375193 oraz z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13, LEX nr 1455228; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 marca 2014 r., III AUa 1223/13, LEX nr 1454446; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 stycznia 2014 r., III AUa 691/13, LEX nr 1409037; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2013 r., III AUa 302/13, LEX nr 1342368).

Emeryt pobierający emeryturę przyznaną i obliczoną na podstawie dotychczasowych zasad (art. 27 w związku z art. 53 ustawy emerytalnej) nie może być zatem pozbawiony prawa do ustalenia emerytury korzystniejszej - w wyższej wysokości obliczonej według nowych zasad na podstawie art. 26 w związku z art. 55 tej ustawy, jeżeli spełniając warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy wystąpił po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2008 r. (art. 55 ustawy). Skorzystanie z prawnej możliwości obliczenia wyższej wysokości emerytury nie wymaga przy tym od uprawnionego wskazania „korzystniejszej” metody obliczenia przysługującej mu emerytury w wyższej wysokości (od ustalonej na podstawie dotychczasowych zasad) ani nie pozostaje do uznania dla organu rentowego (nie jest „fakultatywne”) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2013 r., II UK 143/12, LEX nr 1399861).

„Nabycie prawa do emerytury” przyjęte w ustawie emerytalnej, uwzględniając także treść art. 21 ust. 2 ustawy emerytalnej, uzasadnia twierdzenie, że na emeryturę można „przechodzić” kilka razy. W sytuacji zatem, gdy dopuszczalne jest kilkakrotne „przechodzenie” na emeryturę byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 ustawy emerytalnej,

że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas, gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). Takiego zastrzeżenia nie można jednak z treści tego przepisu wywnioskować, co oznacza,

że ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny, kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę dopiero po dniu 31 grudnia 2008 r. może złożyć wniosek o wyliczenie tego świadczenia niezależnie od tego,

czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. Przepis art. 55 tej ustawy, umożliwiając ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. wyliczenie emerytury w wieku powszechnym według jej art. 26, „zrównuje” w pewnym sensie sytuację tych osób (urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.)

z sytuacją osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które (jeśli nabyły prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym albo do tzw. emerytury wcześniejszej) mogą, osiągając powszechny wiek emerytalny złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury

w powszechnym wieku emerytalnym wyliczanej według art. 24 ustawy emerytalnej. Jeżeli więc nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego „przechodzenia” na emeryturę,

a w treści art. 55 ustawy brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę

w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 ustawy emerytalnej) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury

w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu przejścia przez te osoby na emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym.

Sąd odwoławczy wyjaśnia przy tym – powtarzając za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r. (I UK 27/14, LEX nr 1537287) – iż w art. 55 chodzi nie o przyznanie, lecz o obliczenie według innych zasad emerytury już nabytej po spełnieniu warunków z art. 27 ustawy emerytalnej przyznanej na wniosek złożony po dniu wskazanym w tym przepisie. Wyraźnie stanowi się w nim o możliwości obliczenia emerytury

na podstawie art. 26, czyli - wnioskując z treści przepisu - emerytury przyznanej na wniosek zgłoszony po dniu 31 grudnia 2008 r., po spełnieniu warunków określonych w art. 27 ustawy. Nie chodzi zatem o złożenie kolejnego wniosku emerytalnego o przyznanie „emerytury

po emeryturze”. Należy wyraźnie podkreślić, że nie chodzi też o osoby, które wstrzymywały się z pobieraniem należnej emerytury. Pogląd o czystym koncie emerytalnym osób zgłaszających wniosek na podstawie art. 55 ustawy został obalony w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13. Gdyby zresztą ustawodawca miał uznać taką praktykę przy zastosowaniu art. 55 ustawy za niedopuszczalną, niezbędne byłoby zaznaczenie w tym przepisie, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe jest tylko raz, w związku z pierwszym wnioskiem emerytalnym. Takiego zastrzeżenia nie ma w treści tego przepisu oraz nie można go z niej wywodzić (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13, LEX nr 1455228).

Mając na uwadze powyższe za uprawniony uznać należy pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nie jest możliwa utrata uprawnienia do zweryfikowania wysokości długoterminowych świadczeń emerytalnych ustalonych w deklaratoryjnych decyzjach emerytalnych, więc emerytura może być wyliczona równolegle według zasad ustalonych w art. 53 w związku z art. 27 i według nowych zasad wynikających z art. 26 w związku z art. 55 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2013 r., II UK 143/13, LEX nr 1399861).

Podkreślenia wymaga, iż wątpliwości powstałe na tle stosowania art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zostały rozstrzygnięte we wspomnianej już powyżej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r. (II UZP 4/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 257). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy dokonał wykładni spornego przepisu w sposób ogólniejszy, nie tylko z odniesieniem się do konkretnych okoliczności faktycznych. W uchwale stwierdzono mianowicie, że komentowany przepis ustanawia on uprawnienie do przeliczenia emerytury ustawowej przez ubezpieczonych urodzonych przed dniem 31 grudnia 1948 r., którzy po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuowali ubezpieczenie i wystąpili o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od tego, czy wcześniej złożyli wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. Sąd Najwyższy uznał także, że emeryt pobierający emeryturę przyznaną i obliczoną niezgodnie z wnioskiem emerytalnym (wadliwie) na podstawie dotychczasowych zasad (art. 27 w związku z art. 53 ustawy

o emeryturach i rentach) nie traci prawa do ustalenia korzystniejszej wysokości emerytury „kapitałowej” (art. 26 w zw. z art. 55 tej ustawy), jeżeli kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz gdy z wnioskiem o przyznanie tej emerytury wystąpił po dniu

31 grudnia 2008 r. (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2013 r., II UK 23/13, OSNP 2014 Nr 6, poz. 85). Z motywów tego orzeczenia wynika, że również emeryt, który

po ustaleniu i pobraniu emerytury kontynuował obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe, zachował status ubezpieczonego spełniającego warunki do uzyskania najkorzystniejszego wymiaru należnego mu świadczenia emerytalnego, w tym do jego obliczenia metodą „kapitałową”, jeżeli emerytura obliczona według nowych zasad

na podstawie art. 26, jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej, o ile spełnił warunki wymagane w art. 55, w tym złożył wniosek emerytalny po dniu 31 grudnia 2008 r.

W kolejnym wyroku z dnia 7 listopada 2013 r. (II UK 143/13, LEX nr 1399861) Sąd Najwyższy uznał natomiast, że jeżeli istnieje możliwość obliczenia emerytury przysługującej ubezpieczonemu na podstawie art. 27 (urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r.), który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego oraz z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpił po dniu 31 grudnia 2008 r., organ rentowy jest zobowiązany obliczyć należne mu świadczenie emerytalne zarówno według dotychczasowych zasad (art. 27 w zw. z art. 53), jak i według nowych zasad (art. 26 w zw. z art. 55), a następnie przyznać mu emeryturę w wyższej wysokości (art. 55 w zw. z art. 100 ust. 1 ustawy).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej należy ponownie podkreślić, że zasadnicze znaczenie dla zastosowania art. 55 ustawy ma utrzymywanie przez osobę w nim określoną statusu osoby ubezpieczonej (art. 4 ust. 13 ustawy), przy czym status osoby ubezpieczonej zachowują osoby, które przeszły na emeryturę, jeżeli po przyznaniu prawa podlegają obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym (art. 13 i 14 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; Dz. U. z 2015 r. poz. 121). W konsekwencji, emerytura osób, które spełniły warunki przewidziane w art. 27 i pobierały świadczenia na wniosek złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. powinna być wyliczona na podstawie art. 53 z uwzględnieniem art. 55 w związku z art. 26 ustawy, jeżeli po ukończeniu wieku 60 lub 65 lat podlegały ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo lub dobrowolnie.

Ubezpieczony urodził się w dniu (...), a zatem 65 lat ukończył w dniu (...) r. Ubezpieczony kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe po ukończeniu 65 roku życia, będąc zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni (...). Decyzją z dnia 14 grudnia 2012 r. przyznano ubezpieczonemu z urzędu emeryturę na podstawie art. 27 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zważyć należy, iż decyzja przyznająca ubezpieczonemu prawo do emerytury z urzędu od dnia osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego tj. (...) r., wydana została przed tym dniem, przy czym nie ma wątpliwości, iż ustawa nie zawiera wymogu złożenia wniosku o emeryturę tylko do końca miesiąca, w którym ubiegający się o świadczenie kończy powszechny wiek emerytalny, a zatem w dniu, w którym wydana została przedmiotowa decyzja termin na złożenie przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę winien pozostawać jeszcze otwarty.

Wobec zarzutów podniesionych w apelacji, mając na względzie, iż świadczenie emerytalne przyznane zostało M. L. - we wskazanych powyżej okolicznościach - z urzędu, Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że obligatoryjną zamianę rent na emeryturę wprowadzono od 1 stycznia 2006 r. Jak trafnie przytoczył Sąd Apelacyjny w Ł. w wyroku z dnia 5 listopada 2013 r. (sygn. akt III AUa 118/13, LEX nr 1400328) w literaturze podkreśla się, że w ten sposób usunięto systemowy błąd "dożywotniej renty". Niewątpliwie intencją ustawodawcy nie było natomiast pogorszenie sytuacji ubezpieczonych. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, że na mocy art. 27a ustawodawca nie pozbawił rencistów prawa do emerytury z wyboru, pod warunkiem spełnienia wskazanego w tym przepisie warunku stażu - 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Jeśli zatem uznajemy, że rencista, nabywający prawo do emerytury z urzędu, nie został przez ustawodawcę pozbawiony prawa do ubiegania się o emeryturę w trybie art. 27 ustawy, chybiona staje się argumentacja, iż wnioskodawca nie spełnił przesłanek z art. 55, który dotyczy ubezpieczonych mających prawo do emerytury na podstawie art. 27.

Ponownego podkreślenia wymaga również, że ratio legis art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest kontynuowanie opłacania składek po osiągnięciu wieku emerytalnego, co niewątpliwie miało miejsce w przypadku ubezpieczonego.

Skoro skarżący kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego oraz spełniał warunki, o których mowa w art. 55 ustawy, przy czym prawo do emerytury zostało mu przyznane po dniu 31 grudnia 2008 r.,

nie na wniosek, ale z urzędu, to zdaniem Sądu Apelacyjnego, emerytura powinna mu być wyliczona w oparciu o art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny - uznając apelację pozwanego za niezasadną, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji wyroku.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Bożena Grubba SSA Maria Sałańska-Szumakowicz